

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
Обществен съвет

ПРОТОКОЛ

№ 156

На 17.05.2023 г. се проведе заседание на Обществения съвет към ЦИК.

ПРИСЪСТВАХА:

Цветелина Пенева – председател на Обществения съвет, Сдружение „Демокрация и законност“;

Надежда Гологанова – заместник-председател на Обществения съвет, Гражданска инициатива за свободни и демократични избори;

Ива Лазарова – заместник-председател на Обществения съвет, Институт за развитие на публичната среда;

Дончо Пачиков – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация;

Николай Маринов – Сдружение „Памет“

Свилена Гражданска – Институт за социална интеграция;

Петър Троянски - гост

Заседанието бе открито в 18 часа и 15 минути и председателствано от госпожа Цветелина Пенева – председател на Обществения съвет към ЦИК.

* * *

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Уважаеми колеги, откривам днешното заседание на Обществения съвет към Централната изборителна комисия.

Предлагам проект за дневен ред.

Д н е в е н р е д:

1. Изслушване на нашия гост господин Петър Троянски по отношение на проблема с машините и белите бюлетини.
2. Обсъждане и анализ на документа, който дискутираме от няколко седмици - проект за анализ на Обществения съвет на изборите проведени на 2 април 2023 г.
3. Разни.

Който е за така предложения дневен ред, моля да гласува.

Против? Няма. Въздържали се? Няма.

Приема се.

Преминаваме към **първа точка** от дневния ред.

Заповядайте, нашият гост има думата.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Наистина въпроса, за да ви напиша и да ангажирам вашето внимание, го считам и аз за сериозен. Аз участвам във всички машинни избори от началото им, като техник на „Сиела“ и като човек, който координира техниците за област Монтана, повече от 30 човека.

На последните избори сутринта в 7 и 20 часа алармираха от една от секциите, които аз поддържам в Природо-математическата гимназия в Монтана. Аз живея на пет минути и се явих веднага на място, тъй като малко преди това прозвъних всичките и казаха, че всичко е наред, Започнали са изборите. Отивайки забелязах, защо те са ме повикали. Хартията беше на практика 1 см. излязла от принтера, без да могат да продължат. Беше блокирал принтера.

Съгласно указанията отворих капака на принтера, имаше една пломба, повдигнах капачката на хартията. Тя е една правоъгълна перпендикулярна и видях, че хартията е заседнала без да отпечата на практика нищо, наистина беше бяла, но беше излязла извън печатащото

устройство на един сантиметър. Тогава аз я извадих и я пипнах. От двете страни беше гланцова, което ме накара веднага да се усъмня, че наистина това е причината. Аз я нагласих, центрирах, сложих капачката отгоре и тя тръгна донякъде, отрязва се, понеже има такъв нож, който автоматично реже и когато трябваше човек да гласува, който чакаше, отново стана същата история. Аз тогава се опитах самата ролка, тя е гумена, да видя да не е замърсена. Опитах се с изтъркване, но видях, че няма ефект от това. Тогава повторих зареждането на хартията, излезе. Този път гласоподавателката успя да гласува.

Аз поддържам пет секции в Математическата гимназия на Монтана, след малко в друга секция ме викнаха и започнаха да ми звънят колегите. Аз им казах, добре, чакайте малко, ще звънна до Кол центъра да заявя какво се получава. В Кол центъра беше заето, аз се обадих на Дарина Неделчева, тя е координатора на Монтана. С нея преди това обсъждах и давах препоръки за нови хора на мястото на други и т.н. Тя веднага разбра проблема и се обади тя на техниците, вече по вътрешен телефон и ме набра по нейния телефон и ми каза: Наистина техниците са озадачени от случая. Нека това да не прозвучи като издаване на вътрешна информация от „Сиела“, да имате предвид, че аз съм подписал с гражданския договор декларация, че няма да издавам вътрешни неща. Но тук се касае не за история, която според мен трябва да се премълчава. Техникът ѝ е казал: На нас от тези ролки не ни бяха дали нито една бройка, за да тестваме на принтерите новите ролки.

Указанията, които техника чрез нея ми даде бяха две. Едното е понеже шпулата, това е оста, която е куха на самата ролка, на която с тази шпула се нанизва на една метална ролка, която е почти два пъти и половина с по-малък диаметър. Аз помня и затова и такава снимка ви приложих, защото имах снимка от предишните избори. Друга беше хартията и ролката беше с шпула, с отвор, който почти плътно влизаше в

тази метална ролка, която е на самия принтер. Тоест тези две неща се оказаха проблемни при новите ролки и именно аз затова ви изпратих снимка от предишните ролки, както и това, че имах хартия от предишните. На тази хартия, която излизаш си бях написал телефоните на предишните секции на председателите за да поддържам контактите и видях, че онази хартия откъм страната на ролката беше обикновена. Докато откъм лицевата страна, където се отпечатва беше гланцова, както и тази от лицевата беше гланцова, но откъм гърба отново беше гланцирана по абсолютно еднакъв начин с лицевата. Тоест както с инж. Дончо Пачиков, така обсъдихме и той ми каза, да все едно да караш на хлъзгав лед кола с летни гуми. Аз допълвам, все едно да стартираш върху абсолютно хлъзгав лед колата, което е трудно и не винаги осъществимо. Ето това беше проблема с гланцовата хартия.

Що се касае до шпурата, която е в средата на ролката с големия отвор, се получи допълнително указание от „Сиела“, което беше по повод на това, че даде сигнал машината, че в принтера е свършила хартията. Хубаво, но това беше в началото на изборите и нямаше как да е свършила хартията. Това беше по различно време. Отначало беше ситуацията, че излиза бяла бюлетина. А после излезе съобщение, че хартията е свършила. Имахме втора ролка и нямаше проблем, но за мен беше невъзможно, защото бяха минали десетина бюлетини. При това положение от „Сиела“ дадох указание, да се залепи отзад погледнато от ляво един датчик, на който те ни изпратиха снимка да го залепим с затъмняващо фолио, хартия и т.н., за да не дава сигнал за край на хартия, което беше малко неприятно, но поне в монтанско не се стигна до използване на цялата ролка. Аз веднага дадох указание на моите техници, с които поддържах връзка по имейла и им давах непрекъснато указания. Яви ли се такава необходимост и запечатат датчика, да внимават за край на хартията при някъде около 300 бюлетин да бъдат нащрек в комисията.

Това се получава за мен затова, че този датчик е почти в основата или съответно малко хартия да остане, това е светлинен датчик, който в дясно е приел сигнал, че е свършила хартията и именно заради големия процеп и заради това че при тръгване на хартията се получава едно придърпване на хартията или грубо казано, лек подскок, който е просветлил светлинния лъч и е дал този сигнал. Тоест и това е неприятно и не би трябвало при новите ролки отвора на шпулата да бъде по-голям. Хлабината, която беше при предишните 1 милиметър и половина, аз го смятах, не трябва да е по-голям, за да си работи нормално този датчик.

Да обобщя, тези два проблема с двустранно гланцираната хартия и големия отвор в шпулата би трябвало да бъдат отстранени, което не е проблем, след като предишните бяха отпечатан от Печатницата на БНБ, доколкото разбирам и не е било проблем и тук, но въпроса е, че е била доставена двустранно гланцирана хартия.

Ако имате въпроси, заповядайте.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Много ви благодаря. Подробно разкажете.

Моят въпрос е, в региона за който вие отговаряте за машинното гласуване и за машините по-точно, имате ли някаква статистика горе долу колко процента от машините даваха грешки с хартията.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Специално за края на хартията, понеже аз препредадох указанието за залепване на датчика, на практика може би трима от мисля, че бяха 70 машините, но не съм сигурен, защото помня това число от предишните избори, а сега нямаше по две машини в секции. Но порядъка е този, че за толкова ме информираха като край светнало. Това беше от порядъка на 9.30 часа и предполагам, затова не беше масово. Освен това ние масово сме залепили върху датчика и затова не е излизало повече край.

За хлъзгането на хартията получавах обаждания и трима председатели на секции ми се обадиха, понеже аз бях инструктирал техниците, ако има някой председател на секция, който се чуди защо става така, все пак моят трудов стаж е доста голям е в моята софтуерна къща, която от 1985 година притежавам с принтери, касови апарати и т.н. и когато аз обясних на председатели на секции, че това е факт, който е неотстраним на този етап, те ме попитаха: А как тогава да процедираме? И аз им казах, че ние не можем да ви даваме указания как да процедирате, но съгласно обучението беше казано какъв протокол ще излезе накрая. Само това мога да ви съобщя, че протокола ще дава само бройка. А те явно не бяха преминали обучение тези председатели двама или трима и питаха, как нали там по партии, преференции как ще ги засичаме, как ще отчитаме.

Казах им, това са указания, които вие трябва да получите от РИК. Аз не мога да ви давам тези указания, аз само ви съобщавам, че съгласно моето обучение, протокола ще бъде само с брой. И затова се обадох в Кол центъра изрично за това, този път връзката беше със самия Кол център и те автоматично, машинално как, никакъв протокол освен бройки. Няма да има партии. И аз вече им се обадох повторно и им казах това нещо. И тогава от РИК се обадили в „Сиела“ и казали, откъде накъде ще излиза с такъв протокол, не е вярно. Отстранете го този. Аз там съм познат с презимето Пенчев. Благодаря, че Троянски сте видели от имейла. Отстранете го Петър Пенчев. Аз със „Сиела“ работя повече от 15 години, те ми имат доверие, защото практиката ми е такава.

Тогава се предизвика, не зная от кой, но от ЦИК дойде в 14.00 часа след обяд това писмо, което съм приложил. Понеже ми се обади един от председателите на тези секции, които се чудеха, аз ли съм прав или РИК и ме извикаха и ми дадоха това писмо от ЦИК, което аз го приложих към вас, че наистина трябва да се разрешава, в тяхното писмо пише, което аз не мога да кажа, в тяхното писмо пише и този председател беше усмихнат, че

не е имало проблем с това, че когато тествах при тях лично на една дама избирателка, втори път да гласува. Казах, няма проблем. Аз им казах, запишете си някъде, вие трябва да отразите това в някакви крайни протоколи към приложение, с което ще дадете тези протоколи в РИК. По този начин ми се размина отстраняването от изборите. Шегувам се.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Благодаря ви. Колеги, имате ли въпроси към господин Троянски?

Аз имам още един въпрос. Доколкото разбирам основните проблеми, които доведоха до бели бюлетини са приплъзването, което се дължи на размера на шпулата на ролката, тоест отвора, защото не е какъвто е бил на предходни избори и на гланцираната хартия, която е била гланцирана двустранно, а не едностранно. Считате ли, по вашето експертно мнение, че ако тези неща не бяха променени, а бяха както изборите досега са се провеждали, може би нямаше да има такъв голям брой грешки и неправилно отпечатани бюлетини.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Абсолютно съм сигурен. Даже някъде на третия ден гледах мисля, че по БНТ тяхно журналистическо разследване. Бяха снимал един колега техник и той разпалено им показваше. Това било в деня на самите избори, защото всички ролки надлежно ги връщаха СИК-овете към РИК-овете и двете ролки, защото имаше по две ролки. Това е снимано в деня и той показваше вижте какъв голям отвор е. Това е причината да заяжда бюлетините и т.н. А той за гланцовата хартия не спомена.

Аз съм убеден, защото в моята софтуерна къща в Монтана бяхме към програмни продукти и системите на времето, но приватизирах някъде 2000 г. всички софтуерни къщи така направиха, към ППС. Така поддържах и касовите апарати. Касовите апарати, хартията, имам такъв, който ползвам за фирмата и до днес, но наистина само от лицевата страна е гланцова хартията, а от обратната е нормална, бих казал хартия грапава,

както си е обикновения лист. Така че съм убеден, гарантирам го с професионалната си доблест, че тези две причини, ако ги нямаше от тези 120 – 130 машини, предполагам щяха да бъдат сигурно поне десет пъти по-малко отказите на машините.

Да добавя, радвам се, че ЦИК подписано лично от председателя и секретаря, вие виждате, реагира макар чак в 14.00 часа, но за мен беше честно от тяхна страна, въпреки че доколкото съм запознат с Изборния кодекс, не се допуска повторно гласуване на човек, но те подходиша за мен адекватно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Благодаря ви.

Надя Гологанова, заповядай.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Здравейте! Тези 120 – 130 машини, които са имали проблем, това само за Мотана се отнася.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Не, за цяла България.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Имате предвид такива, които изобщо са спрели, а не такива които са печатали бели бюлетини.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Те не се водят за отчетени като спрени, защото ние сме се вложили в 20 минутния срок да се явим на място и да отстраним с повторения и т.н. Така че Монтана е една от петте области, които по БНТ излъчиха и дори го снимах и го изпратих на всички колеги техници с благодарност, една от петте, в които няма изключена машина. Това че е спирала не сме я водили за изключена, защото за половин час или за 20 минути са продължавали. Ние като се явявахме в продължение на няколко минути, нашето присъствие сигурно внасяше спокойствие. Но наистина имаше притеснение. Това ме караше да съм нащрек и много бях недоволен от РИК – Монтана, че ме клеветят пред „Сиела“ необосновано.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В Монтана имаше ли излезли бели бюлетини от машини, такива на които не се чете гласа на избирателите.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Имаше. Аз това ви казах в 7 часа и 20 минути беше първата машина в секция, една от петте в Природо-математическата гимназия. Имаше, но стояхме на стража, така да се каже, покрай машините. И най-важното е, че внесохме с нашите обяснения, че протокола накрая излиза само с бройките. Това е едно успокоение и секционните комисии се съвещаваха и нямаше секционна комисия, която да се възпротиви, че човека трябва повторно да гласува. Всички си оставаха на машините. Поне моите наблюдения в гимназията бяха, че искаха да гласуват на машина, явно им харесваше и стигахме до успех. А белите хартийки ги събираха. Не съм наблюдавал протокола как са оформили накрая, защото трябваше петте машини да ги окомплектовам обратно, за да ги предаваме обратно на разносвача.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Благодаря. Да дадем думата на господин Маринов за въпрос.

НИКОЛАЙ МАРИНОВ: Здравейте господин Троянски! Много интересни неща разказахте. Искам да ви попитам, тези неща, които са се случили, според вас като експерт, могат ли да бъдат отстранени надеждно и да ни вдъхнете оптимизъм в бъдеще време да няма такива случаи.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Абсолютно. Госпожа Росица Матева направи изявление още в самия ден в неделя, че виждате ли параметрите били абсолютно еднакви с предишните ролки. Да, по габарит наистина, иначе нямаше да могат да влезнат, ако бяха с по-голям диаметър и по-голяма ширина. Това да. Те са го спазили. Но отвора, който е вътре на ролката вместо да бъде по-малък е по-голям и гланцовата хартия, ако не беше гланцова откъм страната на гумената ролка, нямаше да има тези проблеми, които всъщност създаваха напрежение в самите секционни комисии, но те за мен някак си получиха уверение, може би от нашите убеждения, че наистина крайния протокол е само с бройки, а те казаха, ние ще си броим

бюлетините, това какъв протокол ще излезе от машината някак си ще го съчетаем с хартийките, които пазим и т.н. Това ни внесе успокоение.

Аз залагам моя професионален опит и участие във всички машинни гласувания, че това няма да се повтори, ако наистина тези нови ролки бъдат както предишните и по тези два показателя. Ако отвора бъде по-малък и едностранно гланцирана хартия, което изобщо няма да затрудни производителите на ролките, понеже всички предишни бяха така. На гърба и на едните и на другите имаше отпечатване Централна избирателна комисия и графични знаци. И на обикновената хартия пак се отпечатват, така че те ще бъдат елемент от бюлетината, която се пуска. Макар че във всяка секционна комисия винаги по един човек седеше отстрани и наблюдаваше човека и му даваха картата за гласуване, така че минавайки човека от машината към комисията си оставя там и реално се вижда, че не взима от друго място хартия. Хартията наистина беше ценна книга. За жалост защо не са я дали на „Сиела“ сигурно заради това, че е ценна книга. Не се прави така. Тази сертификация, която са правили за мен не е била, защото е трябвало поне едно тестване да се направи на един принтер. Факта, че веднага техникът реагира и каза моля ви някак си дипломатично това го ползвайте, защото все пак изнасяме информацията, вие сте официална институция.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Дончо Пачиков има думата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз съм готов да направя за нашия колега Троянски и за всички колеги, инженерно правен анализ на ситуацията. Затова, ако въпроса на Надежда Гологанова е по-кратък, предлагам тя да ви го зададе и след това да направя анализ.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Един въпрос към господин Троянски. От тези пет секции, които вие лично обслужвахте, в колко от тях в края на деня е имало бели бюлетини през деня?

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: И в петте.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Много благодаря.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Уважаеми колеги, уважаеми господин Троянски, аз имам привилегията да имам инженерно образование по електроника и образование по икономика и право. Така че мога да направя анализ от едната и от другата страна дотолкова, доколкото вие във вашия разказ бяхте по скоро откъм инженерната страна, кой каквото е специализирал.

Първо, когато се изпълнява за някаква организация, примерно за Централна изборителна комисия, тази организация изготвя задание и го дава на изпълнителя. Господин Троянски нали се сещате, господин Маринов също е инженер, останалите колеги моля да ми повярват, в това задание не е било описано, че едната страна може да е гланцирана, а другата страна задължително трябва да е обикновена хартия. Това означава, че заданието не е било формулирано изрядно. Край на този въпрос.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Както и за шпулата, диаметъра.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: За диаметъра на шпулата вие го казахте и няма какво да се коментира.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Въпросът е в заданието.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Абсолютно сте прав, това също е в заданието. Такова безобразие аз не съм виждал в живота си.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Аз също.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Благодарение на моята работа във военната авиация има правило, което всяка една промяна в конструкцията на една машина електронна или каквато и да била, сменя гаранцията на производителя върху правилната работа на машината. Тук проблема е със запечатването на датчика за край на хартия. Това е абсолютно смехотворна

работа. Това нещо означава, че никой не гарантира по-нататък изправна работа на машината за гласуване.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: При този отвор на шпулата, на ролката. Ако нямаше този отвор, гаранцията за мен е сто процента, защото имам опит от предишните, че се случваше смяна на хартия, свършва, светва. Предупредили бяхме секционната комисия, че като светне край на хартия, да сменяме хартията и ролката, така че гаранцията е сигурна относно принтера.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, други въпроси към нашия гост днес има ли?

Аз имам още един въпрос. Разбирам, че във всички секции, в които вие сте отговаряли за машини е имало отпечатани бели бюлетини. Това е вашето наблюдение. Явлението бели бюлетини в монтанския край е било масово в секциите.

Другото което аз правя като извод е, че този феномен е отстраним, даже и при сегашното състояние на машините за гласуване, ако се подходи с друг вид хартия и с друга конструкция на шпулата на ролката. Тоест следващите избори могат да се проведат в една нормална обстановка, ако се вземат адекватни мерки. И аз бих добавила, каквото и да се направи като ролки и като хартия, които да бъдат изработени въз основа на заданието на Централна избирателна комисия, при всички положения трябва да минат един сериозен процес на сертифициране и на тестване, преди да се пристъпи към откриване на изборния ден и към гласуване, за да може да бъдат сигурни отговорните институции, че технически тези ролки хартии няма да направят проблема, който е имало.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Единствено при отпечатване на бюлетините ставаше тази история, защото при тестването предишния ден в събота вечерта, като се пускаше примерно доклада за състоянието и т.н., някак си започвайки отпечатването идваше цялата порция като печат наведнъж.

Тоест веднъж захапала хартията тя си въртеше. При бюлетините, понеже на мен софтуер ми е също занимание, имам практика, добих представа, че самите бюлетини се отпечатват ред по ред, явно софтуерно пробягва не да формира цялата бюлетина наведнъж, а софтуерната програма набира, така да се каже, редовете един след друг и ги пуска към принтера. И ето тези, аз ги наричам подскоци на ролката отдолу, заради отвора и заради това, че хартията или ако леката кола тръгне върху леда, аз съм карал върху лед с Трабантче на времето имахме служебно, но тръгне ли по леда върви без проблеми, внимателно, постепенна газ, но даде ли се малко по силна газ, както е в случая, аз поне с това чувство останах, като наблюдавах даже вече когато остане по-малко хартия като обем, както и запечатване отстрани да не дава сигнал, тогава намалях, защото ролката хартия олекна. И този подскок вече няма тази инерция, която беше при пълна ролка голяма, която е тежка.

Затова само при бюлетините се получаваха бели хартийки, неуспешни излизания. Докато при дългите печати, както казах в началото нямаше този проблем.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Всяка промяна в конструкцията на една машина, нейния производител и всички които са около нея, от тях гаранцията за правилна работа отпада. Дори и в подозрение, че това е своеобразна провокация от страна на привържениците на хартиеното гласуване, защото по принцип би следвало при проблем с машината да минем на хартиено гласуване.

Аз много пъти твърдах, че когато Централната изборителна комисия прави Методически указания би следвало да покани председателите на РИК, за да може тези Методически указания да бъдат адекватни за бъдещата им работа. Примерно СИК имат някакви проблеми, питат техника, той пита техния център за съдействие и т.н. и те му дават инструкция да навие допълнително хартия върху оста, която държи

хартиената ролка, за да бъдат нещата както трябва. Не ви ли се струва, че влизаме в българската история, че всяка една машина в България трябва да работи с тел и пирони.

Аз ще помоля господин Троянски, ако има смелост и само да го успокоя. Ако вземем повод от Закона за достъп до обществена информация по въпроси, които допират до фирмена тайна, както „Сиела“ са ги задължили нещо да подпишат, които са от огромен обществен интерес и важност, няма тайна за тях. Исках да ви помоля господин Троянски, ако имате смелост и за наша информация. По мое лично мнение и хората с които работя този въпрос трябва да бъде отнесен към ДАНС, тъй като Общественият съвет не разполага с инструменти за извършване на разследване и определяне на виновните, защото не е един виновен в случая, но може би господин Троянски ще ни каже с две думи. Благодаря ви. Очакваме, ако решите.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Понеже вие между другото сте видели, моят адресат беше и до главния прокурор. Имам обществен опит от Екогласност, националното движение по екологични дела, кореспонденция с институциите и винаги към председателя, главния и т.н. Така че адресацията към главния прокурор доведе до това, че той преадресира към Софийска градска прокуратура. Явно е счел че въпроса е наистина важен, национален, а не към Софийска районна, където са дребните институции, които са в София.

Бях извикан на 4 май в София в Национална полиция в Симеоново и в продължение на един час, те водеха протокола на компютъра, разпечатаха го. Аз им направих допълнение две страници и те ми благодариха, защото си изпълниха задачата и ще получа постановлението, като източник на сигнала. Благодаря ви, че вие като голяма институция сте се заели да разясните, да проверите. Ще получа постановлението на Софийска градска прокуратура и обещавам, че ще ви го препратя и на вас,

защото това е публична вече информация, когато има постановление на прокуратурата.

Лошото е, че изпратих подобни писма и до РИК – Монтана и до Централната избирателна комисия, но никаква реакция от тяхна страна, а само от вас и от прокуратурата, главния прокурор е препратил на Софийска градска прокуратура и там сега се води разследването, предполагам за тези 15 дни, откакто минаха от 4 май, нещата за са задвижени. Защото аз бях първия. Аз веднага отидох. Предишния ден получих от Върховна касационна прокуратура отдел „Специализирано производство“, прокурор П.Марков, предполагам, че е Пламен Марков до мен копие, а до Софийска градска прокуратура препращане на моя сигнал. Явно във Върховна касационна прокуратура се е забавил сигнала, но веднага на следващия ден бях повикан от Националната полиция и те ми показаха възлагането от Софийска градска прокуратура.

Аз имам практика с моите екологични сигнали, че винаги след такъв сигнал до прокуратурата, следва даване на обяснения от мен подробни и т.н. пред орган на МВР, в случая Софийска градска прокуратура са я възложили на Националната полиция, подчертавам, не на седмо районно, което е там, защото отначало аз там отидох, а в самата Национална полиция.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Благодаря ви господин Троянски.

Колеги, имате ли още въпроси към нашия гост? Няма.

Ако нямате въпроси благодарим за информацията. От тук нататък ние ще обсъдим какво трябва да предприемем, дали ще го включваме и как ще го опишем това, което днес научихме, в нашия анализ и каква гласност следва да му се даде и какви препоръки трябва да се вземат, за да може при следващи избори, ако разпоредбите в Изборния кодекс останат такива, каквито са в момента, да не се стига до феномена бели бюлетини.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Аз бих допълнил, по моя информация от това, което имам Министерство на електронното управление, то е в основата на това задание и т.н. Дали Централна избирателна комисия и доколко са участвали, това не го знам, но това Министерство на електронното управление е движило въпроса.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Благодаря ви.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Аз също ви благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, ако нямате повече въпроси, да благодарим на нашия гост. Да го изпратим и да продължим точките си по дневния ред в нашето днешно заседание.

ПЕТЪР ТРОЯНСКИ: Благодаря. Успех ви желая. От вас много зависи, защото сте събрани хора, аз познавам госпожа Доцова, тя беше в Министерство на околната среда мисля, че беше главен юрист и я знаех като много сериозен юрист. Още веднъж на всички пожелавам успех и бъдете упорити към ЦИК да изискате нещата, наистина новите ролки да бъдат с параметрите на всички предишни. Благодаря ви.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Много ви благодарим.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, мисля, че беше полезно това, което изслушахме досега. Господинът беше много подробен. Даде информация, поне аз лично за себе си, си изясних някои неща. Ако искате да дискутираме това, което чухме, ако искате да продължим по следващата точка на дневния ред. Имате думата.

По точка втора

Ива Лазарова какво е твоето мнение?

ИВА ЛАЗАРОВА: А съм съгласна с него. Аз гледах данните. От 72 секции които са в мои архиви, които са ми на разположение, 16 сме идентифицирали данни с тези празни бележки, но има още. Тоест голям е процента и той е напълно прав. Две от тези секции са в Монтана, една е в неговото училище, една е в едно от селата. Така че не е рядко срещано

явление. Предлагам още веднъж, ако сте съгласни да направим на база на сравнението между флашките и протоколите на СИК една извадка. Има N на бой начини по които да си изберем методология, по която да изберем секции и ако сте съгласни, да предложим да се направи едно преброяване повторно на бюлетините, които са получени там, от хартия и от машина и така ще се разберат много от нещата и какви са били проблемите.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Заповядай Надя Гологанова, имаш думата.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Имаш предвид да искаме да направят от съда, да се отворят чували или имаш предвид ние сами да си го направим по видеонаблюдението.

ИВА ЛАЗАРОВА: Не зная дали във видеонаблюдението ще се види защото тези две секции от Монтана, едната я гледах и въпреки че наш човек е бил там, видял е празната бележка и имам снимка на празната бележка, на видеонаблюдението не виждам за съжаление.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: От тези секции, които аз изгледах рядко се вижда, но много често се чува. Не може да изгледаш два, три часа без някой от тях да каже, онези празните от машината, които излязоха, какво да ги правим, а тук трябва ли да направим протокол.

ИВА ЛАЗАРОВА: Не знам кой от двата подхода е по-удачен, в смисъл по-лесно е да ги гледаме N на брой часа, ЦИК няма да има никакъв ангажимент. Иначе би било чудесно да се отворят чувалите, за да видим, което няма да стане, както знаем.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Отварянето на чувалите е нещо, което почти сигурно е кауза пердута. Това което можем да направим е да гледаме видеонаблюдението на някаква извадка. Аз ще отворя да погледна, но несъответствията са над 2000 между флашките и между данните, които са установени с ръчно преброяване на машинните бюлетини.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: На територията на страната са 2190, а извън страната не съм гледала.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: С извън страната над 2000 беше числото. Много е голямо това число. Това което аз съм забелязала, че почти винаги посоката е, че на машина са отчетени повече гласове, отколкото на ръчно преброяване. Няма обратна посока. Може би има някъде като изключения.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Има няколкостотин секции, които са в обратна посока.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Те вероятно са грешки на СИК, когато грешно е отчитал и от една партия ги е записал на друга.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: И не само това, има и всякакви други грешки, но има и такива.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Проблемът не е никак малък. Това според мен също трябва да залегне в нашия анализ, който чухме сега. Трябва ли да задаваме въпроси как са сертифицирани тези ролки и кой ги сертифицира, кой направи заданието и как се стигна до това, да се поръчат консумативи за тези машини, които очевидно не са за тях и не могат да работят нормално. Кой е отговорен за това.

Разбира се, човека каза, че е подаден сигнал и има задействано досъдебно производство, доколкото разбрах или разследване, както се нарича. Трябва да сигнализираме и ние в публичното пространство. Това е моето убеждение, за да не се стига занапред до такъв проблем, ако не се промени изборния кодекс разбира се. Казвам го с тази уговорка, защото виждате, че събитията са непредвидими. При всички положения това трябва да го опишем в анализа. Не знам какво е вашето мнение, но това според мен трябва да намери място.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ние започнахме вече да го описваме, но малко да се допълни.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Информацията фигурираше в сигнала, който ни го изпрати господин Троянски по имейл, но и това, което чухме тази вечер, това имам предвид, че следва да залегне. Предлагам ви да си допълним нашия анализ с няколко абзаца в тази връзка.

Колеги, ако искате да преминем към следващата тема – Обсъждане на доклада от анализа, такъв какъвто е в момента.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако ние ще правим наша извадка, аз съм готова да я направя, ако има няколко души, които са готови да се включат, да изгледат по 20 секции. Под 50 души извадка не се прави, по близо до 100 души. И ако трябва поне 5 души да участват и да минат по 20 секции.

ИВА ЛАЗАРОВА: Ако искате да направим топ 2, топ 3 на секциите, те пак ще излязат толкова в 31 района.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако има няколко души, които са готови да участват и са готови да поемат 10 или 20 секции, под 50 не се прави, защото няма да е представително.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз съм готова да участвам. Предлагам Надя Гологанова да е координатор и да ни разпредели секции с номера и ако има и други, които искат да се включат да се съберем и да видим какво да гледаме. Аз съм за. Трябва да има малко повече хора.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Един или двама души могат, но ще отнеме два месеца.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: И аз ще се включа.

ИВА ЛАЗАРОВА: Да видим каква ще е методологията за тази извадка.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: От тези 2190 секции с разминавания като фиксираме бройката между 50 и 100, примерно 70 и в някаква стъпка

се вади. То ще си покаже само стъпката. В случая ще е 30, ако вземем да правим 70 секции и се избира случайно число, примерно между 1 и 10 или между 1 и 20 и след това с тази стъпка 30 от този списък с 2190 секции, който е направен по поредни номера от 1 към последното. Така се прави извадка. Правила съм извадки.

ИВА ЛАЗАРОВА: Не знам дали е издържана.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако е с повече е по-добре, но да кажем 70.

ИВА ЛАЗАРОВА: Намали го така, че да отговаря на истината.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Добре колеги. Аз мисля, че Надя ако разпредели някакви секции и изпрати може да се включим и да направим това нещо.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Утре ще направя списък и утре вечер ще ви изпратя.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Разчитаме на теб, ти имаш социологически опит и познания и професия, така че ще ни бъдеш ръководител.

Колеги, малко хора сме днес. Искате ли да отворим темата, какво е мнението ви за доклада, анализа на изминалите избори, ако искате да обсъдим раздели, ако искате да обсъждаме текстове. Ива Лазарова какво мислиш по документа, какво ти е виждането.

ИВА ЛАЗАРОВА: Аз имам едно предложение, понеже най-спорната част с разделянето на изборния ден на две или гласуването на хартия и на машина в различни секции и т.н. го няма представителя на Обществения съвет, който го е предложил, да не се задълбаваме в тази изключително спорна и екзотична тема точно сега.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз те подкрепям в това предложение. Може да обсъдим другите неща. Считам, че това са изключително спорни теми, както ти определи, и аз се присъединявам към

твоите констатации. Може би когато сме в по-голям представителен състав, в Обществения съвет трябва да ги подложим на гласуване, да продължим ли да работим по тях или да ги съкратим. Предлагам да ги оставим във вида, в който са в момента. Да видим там, където имаме нещо написано по другите теми, които са засегнати, приемаме ли начина, по който са работени, за да се правят редакционни промени и да се изчистят текстовете, защото все още всичко е в много груб и суров вид. Ако искате така да направим. Ако премахнем тези две точки, разделянето на хартиеното и машинното гласуване и съответно по секции и по дни, тогава темите, които остават да видим как се движим като констатации и като изводи и като препоръки са бели бюлетини, протокола на секционната комисия. Там Надя Гологанова много работи и много писа и това е възловото, което се случи на последните избори.

Също така има проблемите с контролите, които са в районните изборителни комисии, контролите на „Информационно обслужване“, препоръки за подобряване работата на секционните комисии, там работиха Велко Милоев, Дончо Пачиков, видеонаблюдението и параваните. Има едни пакети, там мисля, че никой не е казал нищо, поне от тук присъстващите. Тодор Гунчев имаше нещо против тази тема, но тъй като го няма, не е редно в момента да обсъждаме и остава под въпрос.

Кажете си мнението. Тук сме хора, които сме писали в този документ – Свилена Гражданска, най-вече Надя Гологанова, Дончо Пачиков.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз не разбрах, за хартия и машина предлагаш да го махнем от доклада или да не го обсъждаме в момента

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТелиНА ПЕНЕВА: Да не го обсъждаме сега. Да го обсъждаме тогава, когато сме в голям състав.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: За момента имам няколко редакционни неща, които ще ги изпратя в писмен вид, нещо да се добави и

нещо да се редактира. Предлагам в следващите дни да дадем някакъв срок за редакции и всеки да изпраща по текста предложения на редакционно ниво.

ИВА ЛАЗАРОВА: Аз имам едно предложение, ако нямате против, да махнем частта с медийните пакети изобщо, защото ако на Тодор Гунчев мнението му е те да отпаднат изцяло, тогава ще има организации, които са като нашата, които ще се против и т.н., ако не споменаваме за нещо, което така или иначе според мен никой освен ние не следим и не наблюдаваме как се изразходват, кои са драмите и т.н., може изобщо да не се вдига шум по темата. Ако сте съгласни с това добре. Понеже за медийните пакети беше предложение, което се чудехме в началото дали да се включи или да не се включи и ви предлагам да отпадне.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Велко Милоев го предложи, но освен Тодор Гунчев никой друг не се е изказал против. Аз лично нямам против да остане.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз също нямам против да остане. Според мен ние като Обществен съвет трябва да говорим по тази тема и да има чуваемост. И в нашата организация мнението за медийните пакети съвпада с това, което Ива Лазарова ни изпрати и сме го включили в анализа. Считаме, че по този проблем трябва да се продължи да се говори. Защото ако не се говори, означава, че сме съгласни с това състояние, което е в момента. Аз лично не съм съгласна. Това е моето мнение, на нашата организация.

ИВА ЛАЗАРОВА: Ако кажете мога да го оформя, а вече тогава ще трябва да мине още една редакция, вероятно да коментираме с Тодор Гунчев, ако се появи и ако сте да остане, нека да го преформатираме за да изглежда добре за доклада.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Моето мнение е, че имаш свободата да го преформатираш така както считаш, че трябва да звучи в

доклада. Поне от тук присъстващите не чувам някой, който да е против медийните пакети и не виждам причина, защо трябва този раздел да отпада.

Имате думата.

НИКОЛАЙ МАРИНОВ: Колеги, аз виждам, че тематично ще се изказваме, а не всеки мащабно. По темата с пакетите аз имам доста наблюдения и мога да ви кажа, че стават големи нередности с тези пакети. Това не значи, че трябва да отпаднат. Аз се солидаризирам с вашето мнение, да не отпаднат пакетите, но да стане по регулирано даването им.

Сега на последните избори 13 партии са под 1 процент. Например Българска социалдемокрация - Евролевица имат 0,10, Национално движение „Български национален съюз“ имат 0,07 и т.н. Те са ви ясни, вие сте виждали резултатите. Само две партии влизат над 1 процент и 2 и 3 процента. Това са Евролевицата и Български възход, които взимат субсидии. Може те да се смятат за по сериозни партии. Другите, които са под 1 процент те знаят, че нямат капацитет да прескочат 1 процент, но участват именно заради пакета. И този пакет имам доста сведения и данни, че се злоупотребява с него, сключват се договори с фирми, с медии, които консумират 40 000 лв. и връщат 20 000 лв. на този, който оглавява партията и по този начин те си осигуряват някакъв ресурс да съществуват. По този начин те злоупотребяват и смятам, че трябва да се затегне режима за даване на пакетите, а не да се отхвърли и да не се дават. Това е моето мнение по този въпрос.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Това е предложението, което фигурира сега в доклада на Обществения съвет, както е предложено от Ива. Това което е написано тук, говорим за частичен медиен пакет, изискване за наличие на приходи на партията от други източници, за да се получи баланс между публичното и частното финансиране. Така че духа на

това, което е написано в нашия анализ, според мен съответства на това, което вие сега правите като предложение. Аз мисля, че имаме консенсус всички присъстващи. Спокойно можем да оставим Ива Лазарова да направи финална редакция на този раздел и да вървим напред. Да считаме, че хората които сме тук, този текст като философия и като изводи, като препоръки го приемаме и продължаваме нататък. Остава само редакция. Съгласни ли сте колеги. Мисля, че няма какво да кажем по тази тема. Започнахме отзад напред по нашия доклад.

Друга тема, по която има писано не малко и в медийното пространство и беше голяма драма преди провеждането на изборите, беше видеонаблюдението.

Колеги, каква е вашата оценка за видеонаблюдението, да остане или да се премахне? Това което е написано в доклада като основен извод е, че видеонаблюдението осветли проблемите, които са по отношение на броенето на резултатите в секционните комисии. Има нееднозначни мнения по този въпрос. Знам, че въпроса може да е спорен, затова искам да чуя вашето мнение. Не сме говорили по тази тема. Това което е написано в доклада харесва ли ви като изводи и препоръки или трябва да сменим духа на това, което искаме да бъде нашето послание. Надя Гологанова мисля, че имаше мнение по въпроса.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Купени са устройствата и има платформа за една година, спокойно може да остане за още едни избори и тогава да се правят кардинални изводи. Въпреки че ние първоначално бяхме против и все още като цяло сме против видеонаблюдението по принцип, но не пречи за момента да остане и мисля, че точно в такъв вид е написано.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Ива, вие какво мислите във вашата организация за видеонаблюдението?

ИВА ЛАЗАРОВА: Ние изначално сме против идеята за видеонаблюдение, защото има редица неясноти, за които сме си говорили. Има платформата, за нея са платени не малко пари. По-голямата част от средствата 6 млн. са за платформата. Устройствата са купени и тук естествено веднага идва въпроса, какво се случва с последващата им поддръжка. Защото знаем колко пари струва онази обществена поръчка за зареждане на батериите на машинните устройства за гласуване. Тези устройства, ако си седят просто затворени в някоя общинска администрация, може да сте сигурни, че за следващите избори след три месеца или след шест месеца и не са включвани, те няма да проработят, защото батерията ще е отишла. Ако са в състояние да се възстановят без да се правят нови разходи и в тази една година ние преживеем още два цикъла от избори примерно, няма нищо лошо да се ползва този инструмент за повече отчетност. Естествено, ако има някакъв елементарен смисъл от него, да се направи анализ, както сме написали, какво е сработило или не е сработило, какво е сработило например при СИК по отношение на спазване на инструкциите разписани в Методическите указания. Както видяхме нито някои от партиите, които са единствените заинтересовани страни обжалва. Само станаха повод за абсолютно безсмислени политически дебати и хвърляне на обвинения, които нямаха никакво последствие, никакво обжалване и прочее, а само замърсяват информационната среда и допълнително рушат доверието, което и без това е ниско в изборния процес.

От тази гледна точка, ако за една година ще правим още избори, тези устройства работят и платформата така или иначе е платена, нека да ги пробваме още веднъж. Ако не се направи никакъв анализ на случилото се, най-малкото по отношение на работата на СИК е безсмислено.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, има ли други мнения и становища за видеонаблюдението.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Само да взема повод от последното изказване на Ива Лазарова. Когато се закупуват устройства, в случая телефони и след това трябва да бъдат съхранявани, в заданието за закупуване трябва да има абзац, който да казва така, условията за съхраняване са следните. Когато става въпрос за устройства, които имат акумулаторна част, както е батерията, в изискванията на самия апарат, техническите които вървят с него, има указания какъв е максималния срок през който телефона дали се ползва или не трябва да се зарежда. И ако това е в заданията, значи всичко е наред. Аз съм го написал и преди. Тези устройства могат да бъдат използвани за видеонаблюдение доста дълго време. Един среден телефонен апарат, Моторола е малко под средното, четири, пет години работата му е нормална, абсолютно гарантирана. Понеже става въпрос единствено за камерата му, нещата са по този начин. Тук въпроса има ли в техническото задание описани условията за съхранение на апарата, така че да бъдат работоспособни на следващите избори колкото и да било време. От друга страна изборите на есен, смятам че до тогава едно презареждане ще бъде абсолютно достатъчно и допълнително зареждане преди изборите. Това е. Тук да започваме да обсъждаме, това е въпрос на техническо задание. И ние точно трябва да попитаме, има ли техническо задание или не. Ако го има много добре, като няма кой е виновен, за това става въпрос.

Основната болка в нашето общество изглежда по наше разсъждение е, че липсва търсене на регресивна отговорност за действия или бездействия извършени в миналото и донесли до значителни щети, а в случая става въпрос за много пари. Това е.

Благодаря.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ние заданието го имаме и сме го гледали. Тогава търсихме нещо друго, което ни интересуваше, две, три други неща. Искаш ли да го прегледаш от тази гледна точка, дали пише нещо за батериите и поддръжката.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ако може някой да ми го изпрати.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ще го препратим утре.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Веднага ще го видя.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, има ли някой друг нещо да каже по тази тема.

Заповядайте, господин Маринов.

НИКОЛАЙ МАРИНОВ: Колеги, абсолютно съм за видеонаблюдението, 6,5 млн. лв. не бива да ги захвърляме така лесно. Но да се прецизира дейността на видеонаблюдението, като в Методическите указания да се опише някакъв алгоритъм на ползването, какви разстояния, как точно. Например не бяха показвани, а съм гледал много секции, но не бяха показвани пред видеото самите бюлетини и така да се вижда горе долу бюлетината и не бяха показвани всички. Всеки си правеше самодейност. Трябва по някакъв начин да се автоматизира това нещо с алгоритъм, описание в Методическите указания. Няма решаващо влияние видеонаблюдението, но все пак обогатява избирателния процес и дава някаква информация как е протичал в тези секции.

Като крайна цел е от тези 11 600 секции в 11 300, както е описано във вашия доклад, идентифицирани 9000 излъчват, а в пик часовете само 6500. Да имаме мотива да се увеличи бройката от 6500 да стигнат някъде 10 000, 11 000, тези които предават през цялото време.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА:

Благодаря господин Маринов.

Колеги, ако искате да преминем към следващата тема, която бяхме индикирали и по която е работено - темата за параваните. Мисля, че има консенсус. Препоръката е да има единно задание за изработване на параваните, единна поръчка. Естествено трябва да има пазарно проучване и по този начин ще се спестят средства, усилия и време и ще бъдем

сигурни, че това, което ще се случи на изборите няма да е самодейността, която гледахме на последните избори.

Заповядай, Дончо Пачиков.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тук пак се намесва това предложение, което отправям многократно, но засега не срещам подкрепа у болшинството от вас като колеги. Ако Централна избирателна комисия беше поканила по време на изработването на Методическите указания председателите на РИК-ове, явно този въпрос щеше да бъде споменат специално за параваните. Всички щяха да го споменат, аз съм сигурен в това нещо. Тъй като пак напомням, аз бях председател на секционна комисия и всички тези неща ги видях.

Освен това от наша гледна точка да се направи държавна поръчка за изработване на еди-колко си броя паравани, толкова смехотворно ми звучи, че няма докъде. Не искам дори да коментирам, да не кажа по-лоши думи.

Ако в Методическите указания има достатъчно добре формулирано височина, всички параметри бъдат формулирани, най-слабия дърводелец в една община или кметство може да ги скове. Обществена поръчка за паравани, Пак ли трябва да ставаме за смях на целия Европейски съюз ще се говори къде ли не. В същото време, ако направим такава обществена поръчка би могло да потърсим международен пазар и да изнесем паравани за чужбина, Франция, Германия и т.н., защо да не правим само паравани, освен глупостите, които правим. Да спрем с тези паравани. Те трябва да влезнат в Методическите указания според нас и там да бъде указано какви да бъдат. Това е. Даже смехотворно е сега да говорим за паравани и в същото време, че ЦИК няма в Методическите указания какви да бъдат параваните и това възникна като грандиозен въпрос, национален, международен.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Свилена Гражданска, заповядай.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Обществената поръчка може да е разделена не на държавна, може да е на област, може да е на общини, кой както си прецени да направи. Параваните може да е смешен въпрос, но ако прегледате всички протоколи на ЦИК, колко време им е отнело. Имаме писмо, което е за сведение и ще им го препратим на Министерски съвет, на РИК-ове, ще видите какво време е загубено на тема паравани. Така че наистина трябва да влезнат в Методическите указания или Министерския съвет да пусне някакви указания. Защото имам лични контакти, в последния момент в четвъртък преди изборите са сменили в Столична община указанията. Така че са правили паравани в последния момент.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Благодаря.

Аз също бях свидетел по време на наблюденията в изборния ден в секциите, които посетих в Южна България, и видях най-разнообразни паравани, видях тъмни стаички, които се наричаха паравани, такива каквито са се използвали на изборите преди. Де факто защото текстът по начина, по който беше написан, без да се дадат указания от ЦИК за размера на параваните, защото ЦИК и Министерския съвет си прехвърляха топката какви да бъдат параваните и кой да вземе отношение за техните размери и начин на поддръждане в изборните помещения, стигнахме до феномени в които от една страна в тъмната стаичка, защото това не беше параван, а беше тъмна стаичка, се снимаха бюлетини, а от друга страна имаше гласоподаватели, на които тайната на вота беше нарушена, заради неправилно разположени паравани. Така че и на единия недостатък и на другия недостатък, аз лично станах свидетел в изборния ден и навсякъде, където говорих със секционните комисии, хората вдигаха рамене и ни казваха, това са ни дали и това можем да работим. Наистина трябва да има някакъв единен стандарт.

Заповядай, Свиленна.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Само да допълня, че и първите жалби в изборния ден бяха на тема параван. Почти всяка районна изборителна комисия имаше по една, две жалби на тема, че не са спазени указанията на ЦИК за вида на параваните.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, има ли някой друг нещо да каже по тази тема.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз имам няколко чисто редакционни неща, които ще ги изпратя в имейл. Не са съдържателни, а редакции.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Добре. Ако искате да минем към другата тема, която е подобряване работата на секционната комисия за осъществяване на реално обучение. Това е тема по която писа Велко Милоев. Той днес не може да присъства, но писа, че има ангажимент. Дончо Пачиков също прави редакции по текстовете, които предложи Велко Милоев. Ако искате да кажа нещо по тази тема. Аз мисля, че темата е много добре разработена. Тя не фигурира за първи път в нашия анализ, защото на последните избори също имаше препоръки, имаше подобни констатации в работата на секционните комисии. Аз лично считам, че този раздел се получава много добре. Ако искате да кажете нещо по темата, заповядайте. Мисля, че това е безспорна тема. Говорим за обучително звено.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Аз имам един коментар по тази тема. Ние и преди сме го разисквали с Велко Милоев. Не е лоша идеята, в никакъв случай, а преминаването от партийно квотен принцип към професионален принцип, не може да работи само за СИК, а трябва да се промени в законодателството. Трябва да се говори по същия начин за ЦИК, също за РИК. Той е приет за редица органи, които се излъчват. Той е партийно квотен принцип, не е надскочен на ниво държава и това сигурно ще скандализира много граждански активисти, много активистки звучи,

обаче към настоящия момент за съжаление е невъзможно. И с това съм съгласна, само казвам, че е химера.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Това, което ние предлагаме е поне председателя или секретаря - да има поне една бяла лястовица, а всички останали нека да бъдат партийни номинации. Това е някакво начало. Аз считам, че ние трябва да продължим да оказваме натиск в това отношение. Нали за това сме тук, за да ни се чува гласа и да казваме какво не ни харесва, а нека да се счита, че е химера.

Благодаря за коментара.

Колеги, има ли други коментари по този раздел?

Стигаме до най-голямата част, която касае протокола на секционната изборителна комисия. Това е тема, която разработи Надя Гологанова. Благодаря на Надя затова, че много упорито писа и много подробно описа проблемите, които възникват. Като тя писа както на тема протокола на СИК, така и проблема, който след това възниква с контролите в РИК по секционните протоколи. Мисля, че се получава добър текст. Разбира се, предполагам, че Надя ще направи още малко редакционни бележки и изглаждания. Аз лично много харесвам този раздел. Ако имате някакви коментари, заповядайте. Говоря като насоки, като общо звучене, като изводи. Ясно е, че ще има редакция на текста.

ИВА ЛАЗАРОВА: Браво на Надя Гологанова, приема се, много систематично е направено.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Предпочитам критики, за да може да го доизгладим текста. Защото има някакви предложения, които за първи път се появяват. Не са някакви стари предложения, които преди сме ги говорили. Необходимо е поне няколко души много внимателно да ги прочетат и да ги критикуват и да ги дооправим.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Дончо Пачиков, заповядай.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Кои предложения Надя има предвид, като казва има някои нови и не сме ги дискутирали.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: За правомощията на ЦИК, за ограничения на възможността РИК да приема протоколи с много поправки и т.н.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Става дума за следното. Когато в секционния протокол се установят разминавания на гласовете това, което е написала Надя е, че членовете на РИК да нямат право да приемат протокол на СИК без повторно преброяване на гласовете пред член на РИК, ако има необходимост от поправки, заради неизлизащи контроли. И тук Надя е дала някакво примерно предложение. Ако има поправка в гласовете, за която и да е партия плюс, минус два гласа и повече от два гласа, ако има поправка в гласовете на не подкрепям никого с повече от два гласа или несъответствие между сбора от гласовете на партиите и броя на недействителните гласове с повече от пет гласа, а също така и при преференциите, повече от два гласа, ако има грешка, тогава да се пристъпва към повторно броене. Защото това, което аз лично съм наблюдавала в РИК, поне на тези избори не видях някой да отваря чувал и да брой повторно. От нашата организация имах колеги, които бяха допуснати да гледат в РИК. Имаше поправки на протоколи, те се виждат и от сканираните документи, които са качени на сайта на Централната изборителна комисия. Но не видях в някой РИК, членовете на секционна комисия да бъдат накарани да отворят чувал и да броят повторно бюлетините, които са записали и след това се оказва, че има проблеми.

Заповядай, Дончо Пачиков имаш думата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Дали правилно разбрах, че тук имаме предвид още едно нещо, което трябва да бъде включено в Методическите указания от Централната изборителна комисия към начина на работа на РИК-овете, за това преброяване за което става въпрос. Иначе аз сто процента съм

съгласен с преброяването. Какви са тези истории, съчиняваме някакви цифри неизвестно откъде. Хубаво е да го включим. Добре го е казала Надя Гологанова.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: По скоро в Изборния кодекс, а не в Методическите указания на Централната избирателна комисия, защото в момента в Изборния кодекс, не мога дословно да го цитирам текста, но смисъла е такъв, че РИК задължава СИК да направи повторно преброяване единствено при условие, че СИК не може сам да си намери грешката и да си я коригира. Аз видях сравнявайки после протокола и поправките, които са правени в СИК, че има поне няколко десетки секции на тези избори, които в РИК не са имали сили и желание да си отворят чувала и наново да броят и съответно да викат и другите членове на СИК, ако в момента не са там. Това е сложна процедура. И са си написали тези числа, за да излязат контролите, общо взето където им падне.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Да го предложим на Централната избирателна комисия да си го направи в Методическите указания. Това е положението. Само си спомнете какво става. Напоследък каквото Обществения съвет е предложил, Централната избирателна комисия естествено не го приема, а след това съда разпорежда да бъде извършено по този начин. Аз не виждам защо се въздържахме. След като го мислим, дайте да го кажем.

Не искам да критикувам никой, но защо постоянно да изхождаме от това, дали би било прието или не би било прието. Дали не е по-добре да изхождаме от това правилно ли разсъждаваме и това ще доведе ли до по-голямо доверие у избирателите в изборния процес по принцип или не. А там си има органи, които се занимават, да го приемат или да не го примат. Да не играем по тяхната свирка, те затова получават заплати. В тази връзка само да спомена.

Направете една сметка каква е дневната надница грубо казано на членовете на Централната избирателна комисия, сравнете я с дневната

надница на членовете на РИК и с дневната надница на членовете на секционните комисии. Ще видите какви разлики се получават. А в същото време получаваме едни Методически указания, които са далеч от истината и най-накрая се чудим как да оправим нещата. Едва ли не, те нямало да искат да отворят чувалите. Ако искат и след това да обясняват, защо не са искали. Било написано в Изборния кодекс. Аз смятам, че в Изборния кодекс едва ли има думата, единствено в случай, че и т.н. Там е написано по-обтекаемо. Не съм сигурен. Ако трябва ще го проверим.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Преди да дам думата на Надя Гологанова да прочета текста в Изборния кодекс, който Надя е сложила отстрани в нейния текст. Тя е извадила чл. 287, ал. 1 от Изборния кодекс, която казва, че секционната избирателна комисия приема и проверява протоколите на секционните избирателни комисии и ал. 3, когато РИК установи несъответствие между първичните номера на получения в реалния протокол, това не е наша хипотеза или съществено несъответствие във вписаните в протокола данни, какъвто е нашия случай, което не може да се отстрани от секционната комисия. Тоест секционната комисия стои срещу РИК, има грешки и те не знаят какво да ги правят. Това е нашата хипотеза.

Изборният кодекс казва: Секционната избирателна комисия заедно с РИК извършват ново преброяване на гласовете след приемането на протоколите на всички секционни избирателни комисии.

И те за да не отидат в текста, което не може да се отстрани, хващат една химикалка и започват да шарят по секционния протокол и стигат до ситуации в които, както Надя е написала в анализа, като погледнеш един секционен протокол не можеш да разбереш кое число е вярното, за да го вкараш в системата на „Информационно обслужване“. Сканирани са протоколите и видно се засичат.

Има думата Надежда Гологанова.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Исках да кажа на Дончо Пачиков, че ако го изпратим на Централната изборителна комисия, те ще кажат, че това противоречи на Изборния кодекс и ще са прави и нищо не може да се направи. Ако настояваме да се отвори Изборния кодекс, за да се върне функционалността на машината, то може да направим и още няколко предложения, които ако болшинството от Обществения съвет се съгласи и гласува, също да ги направим.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Централната изборителна комисия нямат никакво основание да кажат, че това наше предложение противоречи на Изборния кодекс, защото нещата там са казани, съществени, като не са определили кои са съществени и кои не са. За мен един глас несъответствие вече е съществен. Избягаха председатели на секционни комисии и секретари в последния момент, не им се занимаваше с тази отговорност. Избягаха членове. В последния момент се формираха секционни комисии с подвижни изборителни секции. Ето затова бягат хората. Те не са на ясно как да постъпят. Обаждат се на РИК за съвет как да постъпят. РИК им дава едни указания или съвети, кои са неадекватни, за което аз имам преки доказателства и т.н. Така че всичко опира до Методическите указания и до ЦИК и закона е написан много добре. Друг е вече въпроса, кой го чете правилно и кой гледа как да не си създава допълнителни затруднения. Има ли разлика един глас, това вече е сериозна разлика. Надя Гологанова е казала два гласа, пет гласа, може би така експертно го е написала. Аз предлагам това да си остане като предложение, да го пише в Методическите указания и да правим изборен процес, а не някаква подигравка и всички да ни се смеят ОССЕ и други подобни.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, мисля че ние имаме консенсус по този раздел. Предлагам ви да отидем в следващия раздел, който е бели бюлетини, върви отзад напред. Там също имаме

консенсус, този раздел да го допълним с информацията, която получихме днес от инж. Петър Троянски. И по този начин да имаме завършеност на темата за белите бюлетини.

Заповядай, Дончо Пачиков.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз продължавам категорично да съм против определението бели бюлетини. Ние започваме да правим законотворчество, като измисляме нови понятия при положение, че не сме в правата на законотворци.

Вторият момент, предлагам да кажем този анализ, който сега произведем като част първа на анализ на Обществения съвет, а за част втора да оставим някои други въпроси, за които ще ни отнеме много дълго време да ги уточняваме, включително и този въпрос. И най-големия ми мотив да се опитам да направя това предложение, за което ви моля да се обединим около него е, че е хубаво да изчакаме и решението на правните органи на държавата. Национална следствена служба ли каза инж. Петър Троянски, че е бил и е дал сведения и е започнало производство и т.н. Нека да видим от там каква информация ще дойде.

Вижте какво става. Прокуратурата получава сигнал, независимо къде и как е даден сигнала, тя възлага на Национална полиция. Защо? Прокуратурата няма инструментариум да прави подобни разследвания и проверки и т.н. Общественият съвет също няма инструментариум, с който да прави разследвания. Ние имаме възможност само да събираме информация от различни места. Нека да изчакаме и тази информация, за да не излезе прибързано. Това е мое мнение. Рисуваме да не бъдем достатъчно перфектни по това, което кажем по този въпрос специално.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Благодаря.

Аз имам предвид следното. Да напишем, че съгласно информация, която сме получили, техническия проблем се дължи на ролката, тоест на шпулата и на вида хартия, която е гланцирана и от двете страни, явно не

толкова на това техническо решение, което е избрано, а най-вече на недостатъчно добре проведенния процес на сертификация. Защото ако процеса беше проведен нормално, тези проблеми щяха да бъдат идентифицирани и нямаше да се пуснат за производство ролки с хартия, която създава проблеми на тези машини. Това щеше да бъде отстранено.

Аз съм на мнение, че ние това трябва да го кажем в нашия анализ. Не мога да цитирам точно какви са сроковете за едно такова разследване. То може да се проточи във времето и ако ние не кажем нищо по този въпрос, в следващите избори отново да бъдем поставен пред такъв феномен, ако Изборния кодекс не се промени и ако никой не бие камбаната, че има такъв проблем. Някой отново може да не си свърши работата, да не направи добро сертифициране, да не направи добро възлагане и ако има машини и ако не е променен Изборния кодекс, отново да имаме такива неправилно отчетени гласове на избиратели.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз ще се съглася с тази постановка, за която казваш, защото тя е логична. Бих настоял в края на тази постановка, специално за проблемите с невалидните бюлетини от машини, ние да добавим, че Общественият съвет очаква заключението на Софийска градска прокуратура, за да оформи окончателното си становище по въпроса. Да е ясно, че очакваме и това решение. Ако прецените, че е хубаво да го сложим това решение, ако не може и без него.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Заповядай, господин Маринов.

НИКОЛАЙ МАРИНОВ: По въпроса трябва да се бие тревога и то много остро, за да се види кой е виновен. Не може 11 000 секции, колко машини са, имам точно данните, но в малка част от тях да се получат тези фалове. Има някаква причина. Или не е сертифицирана хартията, или ролките не отговарят. Аз имам един приятел в Кюстендил, който произвежда тези ролки и като сме разговаряли с него, трябва да отговарят

на десети от милиметъра. Господин Троянски показваш с пръсти едните по-тесни, другите по-големи, значи му е направило впечатление и с очи е забелязал разликата. Това е сигнал, че не са сертифицирани и не отговарят ролките на изискванията. Трябва да се търси виновен за това нещо. Във всяко едно производство като се допуснат такива грешки, особено при изборен процес, трябва да се назове проблема и вината, кой носи тази вина. Не може така да се подмине това. Трябва да бием тревога и да сме непримирими. Не може на предишните избори да се получат добри резултати от машините, а сега да се получат бели бюлетини. Какво е това бели бюлетини? Да се бие тревога, това ми е мисълта и да има някакъв ефект за следващите избори.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Благодаря. Аз мисля, че точно това ще направим с нашия доклад, с нашия анализ и ще заострим вниманието на обществото, надявам се чрез медиите и на Централната избирателна комисия.

Колеги, други коментари по тази тема имате ли?

Първата точка на нашия анализ казва хартия или машина. Това е една тема, за която казахме, че ще оставим два под раздела от нея за следващо обсъждане, тъй като има полярни становища в организациите на Обществения съвет по предложението. Мисля, че имаме едно предложение, което според мен трябва да бъде поантата на нашия анализ, а то е именно да апелираме към спешното връщане на пълната функционалност на машините за гласуване, тоест ако се печатат контролни разписки, да не се печатат бюлетини. А броенето на гласовете да става както ставаше досега в машината чрез флашка и отпечатване на машинен протокол, който да се прилага към протоколното преброяване на хартиените бюлетини, поне това. Като се запази правото на избор на гласоподавателите как да гласуват, да избере с хартия или с машина. Мисля че имаме консенсус и предлагам това да бъде началото на нашия

анализ и това да бъде основния ни извод в този раздел. Кажете си мнението по тази тема.

Ива Лазарова мисля, че вашата организация е съгласна.

ИВА ЛАЗАРОВА: Да, напълно съм съгласна.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Това да бъде нашия апел да искаме ли да се отвори Изборния кодекс, защото няма друг начин. Като искаме, трябва да искаме да се отвори и Изборния кодекс.

ИВА ЛАЗАРОВА: Като се отвори, отваряме кутията на Пандора, то е ясно. По-омекотения вариант е този, в който казваме да се върне, което може да бъде решение на Централната изборителна комисия, да се върне протокола от машина.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Как може, като по Изборен кодекс няма да се отчете, значи пак трябва да брой секционната изборителна комисия и да впише в протокола.

ИВА ЛАЗАРОВА: Поне да присъства като опция за сверяване в края на изборния ден.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ние сверяваме с флашките.

ИВА ЛАЗАРОВА: Съгласна съм. Нямам коментари.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Може ли някой да цитира точно Изборния кодекс какво казва по този въпрос.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз не мога да цитирам Изборния кодекс, защото той е цял раздел, но мога да опиша. След като се гласува на машина се отпечатва бюлетина от машинно гласуване, която е отражение на вота на изборителя. Тази бюлетина от машинно гласуване се преброява от секционната комисия. Резултата от преброяването се вписва в протокола на СИК и това е официалния документ, който отчита резултатите в съответната секция. Данните от флашките, тоест това, което машината брой не се ползва за целите на отчитане на официалните резултати. Те се ползват само от експерти като нас или от ЦИК за

допълнителни сверки и контроли, но те не служат на никого. Включително идеята да се отпечата протокол за сверка не беше приета от Централната изборителна комисия. Имаше такава опция. Това което казва Ива Лазарова, да поискаме евентуално да се разпечатва протокол от флашката след края на изборния ден, а не само този протокол, за който спомена инж. Троянски, който казва само колко е бройката на гласувалите на машина. На последните избори само това вадеше машината. Така беше програмирана, но тя може да каже и друго. Машината може да каже колко хора са гласували съответно по партии и съответно какви преференции са в дългия протокол, така наречен.

Това което ние искаме, аз си го представях, да поискаме да се отвори Изборния кодекс и данните от машината, да бъдат директно отражение на вота на изборителите. Това което казва Ива Лазарова, сега е да се отпечата машинни протокол в края на изборни ден, който да служи за последващ контрол, но той да не изключва ръчното преброяване на бюлетините от машинно гласуване, което се прави от членовете на СИК. Това са двете становища, за които сега изложихме.

Едното иска отваряне на Изборния кодекс, за което говорих аз. Това което казва Ива Лазарова, не иска отваряне на Изборния кодекс, да не се отваря, както тя се изрази кутията на Пандора.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Преди нещата как бяха. Излиза машинния протокол. Секционните комисии бяха задължени, което не правеха всъщност, да преброят ръчно разписките или бюлетини от машинното гласуване и да сравнят с протокола издаден от машината. Това беше тяхно задължение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Преди беше така. Излиза машинния протокол, но този машинен протокол е само изражение на резултата, който е получен във флаш паметите на машините. Районните изборителни комисии отчитаха резултатите от машинното гласуване чрез

пренасяне на информацията от флаш паметите директно в компютрите на „Информационно обслужване“. А машинният протокол беше само един вид разписка на това, което флаш паметта е произвела като резултат. Визуализира това, което има на флаш паметта. Това беше на предишните избори, тези които бяха м. октомври и на изборите през м. юли също беше така и на изборите през м. април.

Това което сега се случи, че даже машинен протокол не се отпечатваше, но данните от флаш паметите са налични. Те не се премахнаха от Изборния кодекс и именно заради това, ние можем да правим тези сравнения между двата вида база данни, това което е установила секционната комисия с ръчно преброяване на машинни бюлетини и това което е отчела машината. Но като инж. Троянски обясни, големия брой бели бюлетини означава, че разминаванията между двата вида данни, масива данни се дължат не само на грешки и несъответствия в работата на СИК, но и на феномена на недействителни бюлетини заради това, че хората гласувайки на машина, машината е отчела вот за партия или преференция, а после секционната комисия не е могла да ги преброи, защото не е имало бюлетина, която да преброи. Не е имало бюлетина или е имало бяла бюлетина или е имало бюлетина, на която не са могли да идентифицират гласа на избирателя. Това са проблемите.

Това което трябва да каже Общественият съвет е дали ще препоръчаме отваряне на Изборния кодекс или както Ива Лазарова, ще се въздържим от това.

ИВА ЛАЗАРОВА: Моят коментар е не, че предлагам да не казваме да се отваря Изборния кодекс, а само да премислим дали няма да затрием машините изцяло предвид конфигурацията в Парламента, която е в момента с едно отваряне на Изборния кодекс. Тоест дали може да се избегне отварянето. Тъй като мнозинството анти машини сякаш се очертава и дали няма да е по-добре в този момент да не се говори за

някакво отваряне на Изборния кодекс, защото дори по този повод гледах последната Панорама, в която един от представителите на Промяната обясни, как Общественият съвет е казал, че тези избори са били безпрецедентно нечестни или нещо от този порядък. Не е добре да станем ние основен мотиватор за отваряне на Изборния кодекс. Иначе съм напълно за предложението. Споменах го, за да го имаме предвид.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Благодаря.

Аз ще направя един коментар. Ние можем да бъдем повод, но не и причина за това, което ще се случи. Ако законодателят си е наумил да отвори Изборния кодекс и да го преформатира, намирайки мнозинство в Народното събрание, ние в Обществения съвет нито можем да му попречим, нито можем да го накараме да направи промените, които ние препоръчваме. Ние можем само да кажем какво е нашето експертно мнение на организации, чиито представители сме се събрали тази вечер, включително и другите, които ги няма тази вечер, така че дали ще бъдем повод или не за отваряне на Изборния кодекс.

Миналата седмица заговори председателят на настоящото Народно събрание господин Росен Желязков, който в едно от първите си интервюта, мисля че беше в Панорама, анонсира, че Изборния кодекс трябва спешно да се отвори. Така че каквото са решили законодателите и партиите, които са представени в настоящето Народно събрание, това ще направят. Ние като граждански организации трябва да изразим мнението на хората, които са ни избрали и за което сме се събрали тук. Това е моето мнение. Ние не трябва да си слагаме сами ограничения. Няма да го направят заради нашия анализ. Това е моето мнение. Трябва да бъдем смели.

Колеги, други коментари има ли?

НИКОЛАЙ МАРИНОВ: Само две изречения във връзка с анализа, който сте изготвили като добавка.

Първият въпрос е за рисковите секции, ако може някъде да се отбележи, че рисковите секции при тези избори, които преминаха в 45 процента от тях или в 303 видеозаснемане няма. В останалите 372, 55 процента има само частично заснемане. Да се отбележи това като проблем.

Да се отбележи като проблем и консистентността в отделните МИР-ове. Аз още от 2001 г. следя всички избори. Обикновено във всички области МИР-ове се получават някакви резултати, но не толкова големи както на тези избори. Например в 23-ти МИР активността е 51,69, в 24-ти МИР е 36, в Смолян – 43, в Кърджали – 26. Виждате какви огромни разлики. Трябва да има някакво обяснение това. Във всички други избори съм следил, че горе долу резултатите за активността са близки. За кой гласуват самите избиратели и електората може да се получат големи разлики. Човекът е важен и кандидатите на партиите и т.н., но активността е горе долу консистентна във всички МИР-ове. Това да се отбележи като проблем.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Благодаря.

Мисля си като слушам тези числа, които току що казахте, че избирателната активност наистина варира с доста голям процент. Примерно 23-МИР, където споменахте 51 процент, в Кърджали 26 процента, но лично аз го отдавам това и на избирателните списъци. Защото избирателна активност е на база на избирателите, които са регистрирани в съответния МИР по постоянен адрес. Знаем, че има МИР-ове, където хората масово не живеят в България. Примерно хората в Кърджали гласуват може би в Турция или някъде другаде, в Германия например. А там където има компактни емигрантски маси, граждани регистрирани по постоянен адрес в Кърджали пак би могло да бъде едно обяснение, без да казвам, че това е обяснението.

Другото което бих искала да кажа за рисковите секции, ние тук поканихме една от организациите, които се занимават с наблюдение на изборите в рискови секции, да се включат с малко техни наблюдения и констатации от рискови секции. За съжаление досега нямаме такъв текст от тях. Ако вие нещо имате като текст, да изпратите нещо, защото няма нищо лошо да добавим такъв раздел. Това е което аз искам да кажа.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Избирателните списъци силно несъответстват на реалното местоживееие на хората и поради това всички тези проценти, които смятаме като активност по тях не могат да се правят реални статистически анализи. Просто е малко безсмислено занятие. По скоро, ако някой иска може да разработва темата за избирателните списъци и примерно активната регистрация.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, други коментари имате ли?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: С опит да повиша мотивацията на всички участници, които сега в момента се борят с въпросите и да мотивирам и тези, които редовно отсъстват по неизвестни причини, говорих с някои от колегите, като приключим най-после с анализа и дано е по скоро, да го направим на английски и да го изпратим до ОССЕ и до аналогичните централни избирателни комисии на страните от Европейския съюз, за да може да получим и международна подкрепа по нещата за които говорим.

Аз съм сигурен, че тези организации за които споменах, във всички случаи ще намерят нещо, което да е интересно за тях, което съответства на техни ситуации. И тогава, понеже нашите политици много обичат да работят по външни указания и под външен натиск е възможно някъде да ни послушат не защото ние сме го казали, а защото са го казали от някъде си. Чуйте какво говори Общественият съвет. И тогава ще го изпълнят моментално. Може би е много радикално предложение, в смисъл за резултата в предложенията. Досега не сме правили такова нещо. Но тук

мисля, че е крайно време да е от името на Обществения съвет, който всъщност е изработил тези материали. От кога работим по тези въпроси за анализа?

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Изборите приключиха на 2 април. Анализът се работи поне един месец.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Един месец и половина.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Към момента доколкото и на мен ми е известно, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа е публикувала предварителния анализ на изборите в България. Окончателният доклад все още не е публикуван. Има още време. Аз не знам колко време ще ни отнеме още писането на този анализ. Считам за много хубаво предложение да му дадем такава голяма публичност като го разпратим на повече адресати, освен Централната изборителна комисия и освен традиционната извадка, която правим като прессъобщение и изпращаме до медиите. Това е съвсем в реда на нещата. Приемам това предложение лично аз.

Предлагам да закрием точка втора. Да си помислим преди да затворим тази точка, колко време да дадем още за анализ. Трябва да гледаме и секциите.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Предлагам да дадем за редакция някакъв срок до събота вечерта примерно или неделя по някое време, но по-добре е събота вечерта. В неделя да се нанесат всички тези редакции.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Приемам предложението.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз по технически причини може нещо да не съм чул докрай. Имаше такива предложения например съкращаване на изборния ден, гласуване в два дни, които представляват значителни промени в Изборния кодекс. Това което е за възвръщане функционалността на машините, аз няма как да не се съглася с това нещо. Всички сме съгласни и си заслужава. Такива категорични промени с

гласуване в два дни, предлагам така. Понеже в този смисъл, ако тези неща останат, анализа който правим е абсолютно академичен и такъв анализ би имал предвид стратегическото развитие, машинно преброяване на хартиените бюлетини има академичен стил в смисъл, как да се развиват технологиите на изборния процес в близко бъдеще примерно в бъдеще, следващите пет, десет години, защото това изисква време. Видяхте какво стана. Видеонаблюдението в последния момент се решава, няма Методически указания и всеки си го прави както си иска.

Трябва нещата първо да бъдат експериментирани. Спомнете си как стана с машините. Първо бяха поставени на машини, на които хората гласуваха от интерес да видят какво става, без да бъдат отчитани резултати. След това мисля, че въведохме машини в малък брой секции, където се отчитаха като реално гласували и чак тогава дойде въвеждането във всички. Това е нормален процес на въвеждане на нова технология, в което и да било място в живота. Първо се правят някакви проби да се видят грешките и да се направят корекции.

Предлагам в анализа, който правим и който се отнася специално към изборите от 2 април, тези радикални предложения, които споменах преди малко да бъдат изключени и да останем да работим по тях в следващ момент, като ги имам предвид за стратегическа разработка на Обществения съвет.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Това също е тема, която следващия път ще я гласуваме. Защото в момента в точката в дневния ред не е записана думата гласуване. Така че следващия път ще напишем гласуване и вече който дойде ще гласува и каквото приемем това ще бъде.

ДОНЧОПАЧИКОВ: Аз исках да чуя някакво мнение от тук присъстващите сега.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз лично бих направила такова предложение. Ще го направя и писмено по имейлите. Бих

формулирала едно, две изречения, че всякакви идеи за радикални прекроявания на Изборния кодекс като: машинно преброяване на хартиени бюлетини, разделяне на изборни ден на две, разделяне на изборните списъци на две и гласуване в хартиени и машинни секции да се въвежда експериментално по начина, по който се въвеждаха досега нововъведенията. И това да бъде в някакъв дългосрочен хоризонт за развитие чрез анализи и т.н. Да бъде нещо в този смисъл и бих го сложила накрая на анализа, без да акцентираме на него и без да започваме с него. Да покажем, че Общественият съвет е отворен и към други предложения.

И разбира се трябва да обсъждаме и други начини на гласуване и за подобряване на изборния процес. Даже ако искате там може да сложим процесите на активна регистрация. Ако тук беше Стефан щеше да каже дистанционно електронно гласуване, което се захвърли и много други такива неща. Може и тях да ги изброим, за да има повече противоречащи си една на друга концепции за гласуване. Това въобще не трябва да бъде тема. Аз съм съгласна напълно. Не трябва да бъде тема, защото всички, които сме тук знаем, че ако се пипне Изборния кодекс трябва да сме много внимателни. Защото всяка една корекция на изборните правила виждате до какво води. Няма да изброявам проблемите, защото те са описани в 16 страници.

Колеги, да минаваме на точка разни или да закриваме заседанието.

Благодаря ви.

Закривам заседанието на Обществения съвет.

/ Закрито в 20 часа и 25 минути /

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Цветелина Пенева

Стенограф:

Силвия Михайлова